

Diferenciální diagóza demencí, ne-alzheimerovské demence

MUDr. Zuzana Nedelská, M.Sc., Ph.D.

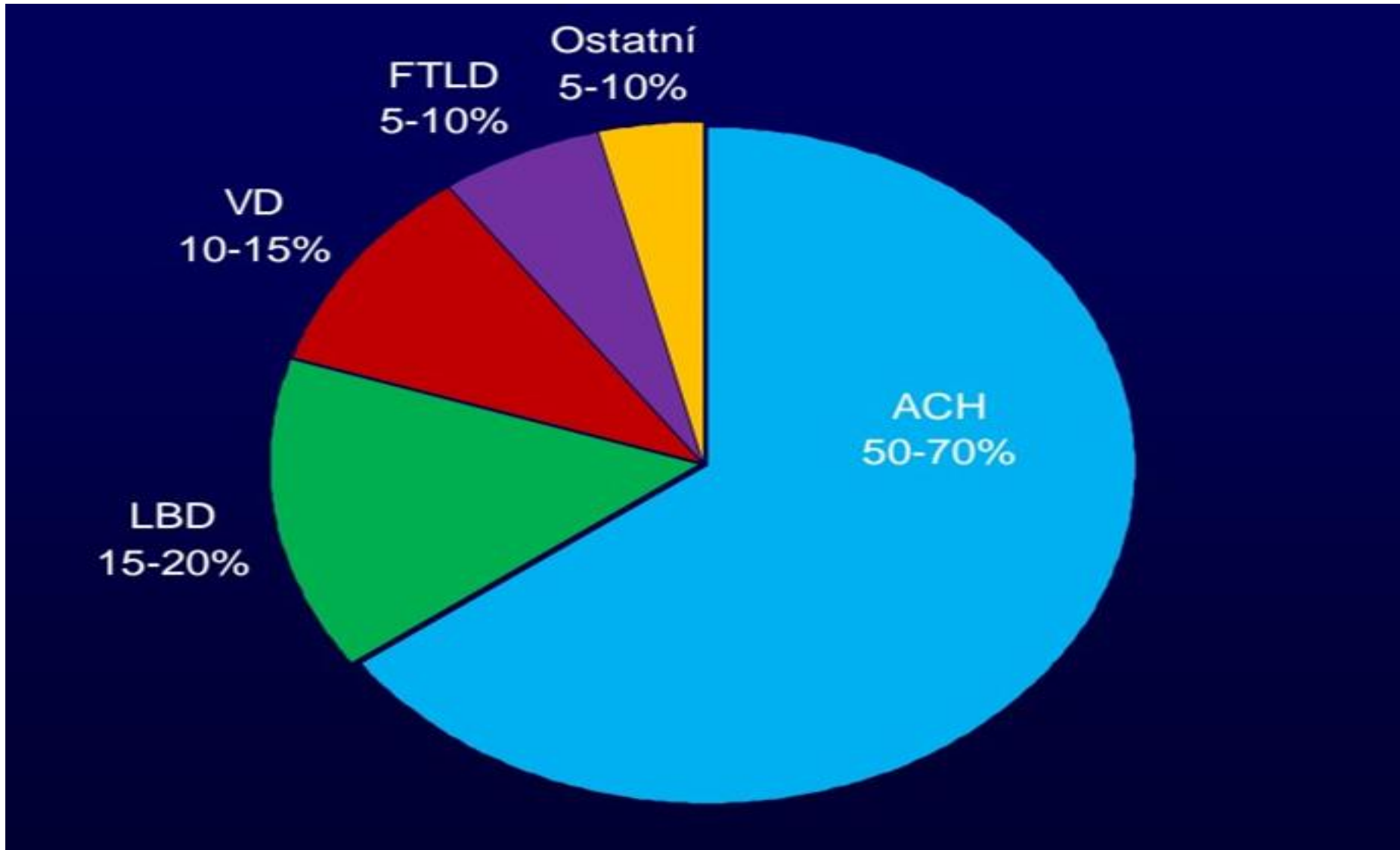
Neurologická klinika 2.LF UK a FN v Motole

Hradec Králové

Lewy Body
Czechia

Nejčastější demence

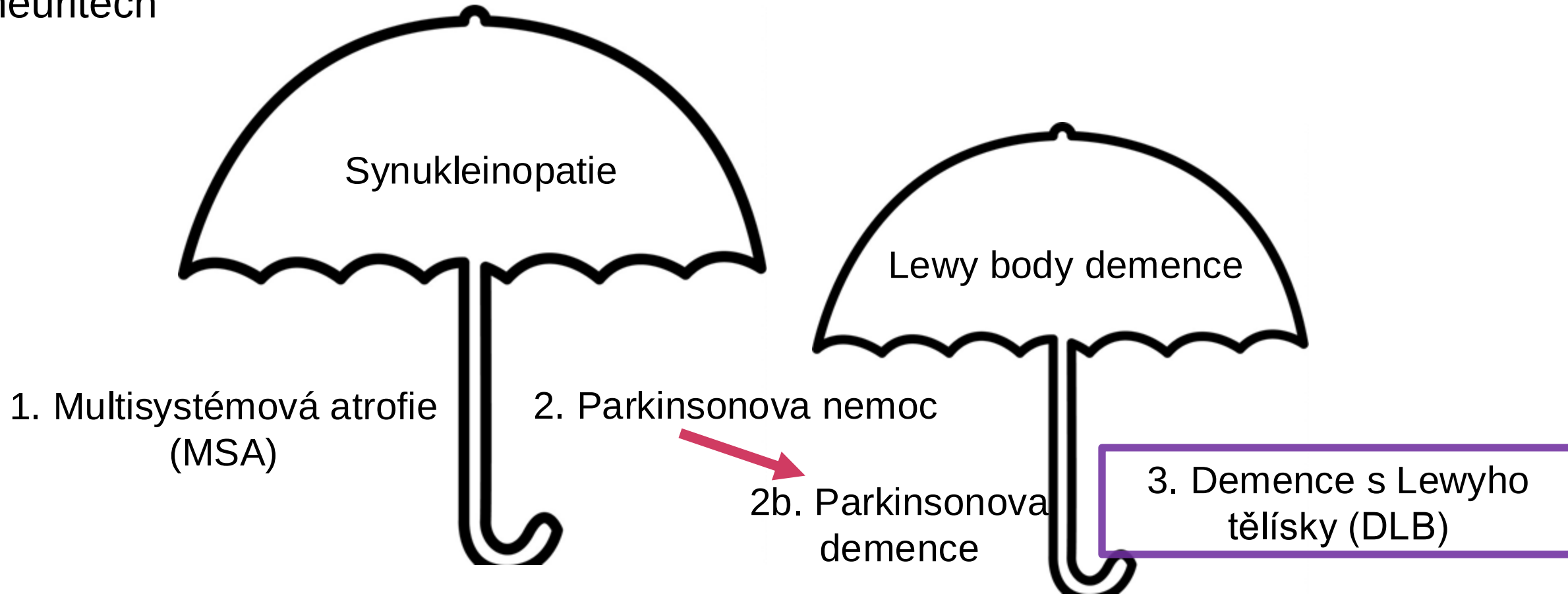
DLB: Druhá nejčastější neurodegenerativní demence po AD

- Demence, kterou nikdo nezná. Nejvíce poddiagnostikovaná, nejčastěji špatně diagnostikovaná demence (zaměněna za AD, Parkinsona, psychózu...)

DLB = alfasynukleinopatie

- Ukládání abnormálně fosforylovaného α -syn v Lewyho tělískách a Lewyho neuritech

Demence s Lewyho tělísky: Klinika

- Kognitivní postižení interferující s denními aktivitami
- Alespoň 2 ze 4 klinických kritérií („core features“)

Mohou mít bludy,
pocity prezenze,
halucinace v jiných
modalitách

REM Sleep behavior disorder (RBD)

- **Může se objevit dekády před dalšími projevy**
- Křičení ze spaní, rozhazování rukama, kopání, i pády z postele
- „prožívání“ živých snů

Fluktuace v kognici

- Změny v úrovni pozornosti, bdělosti
- „vypnutí, mimo, zahledění do prázdna“

Halucinace

- Dobře formované, rekurentní, komplexní vize
- Lidi/zvířata

Parkinsonismus, alespoň 1, spontánní

- Posturální instabilita, pády
- Bradykineze
- Rigidita
- Tremor (často posturální/intenční, nemusí být klidový)

POŘADÍ, V JAKÉM JE ČASTO VIDÍME (NE VŽDY)

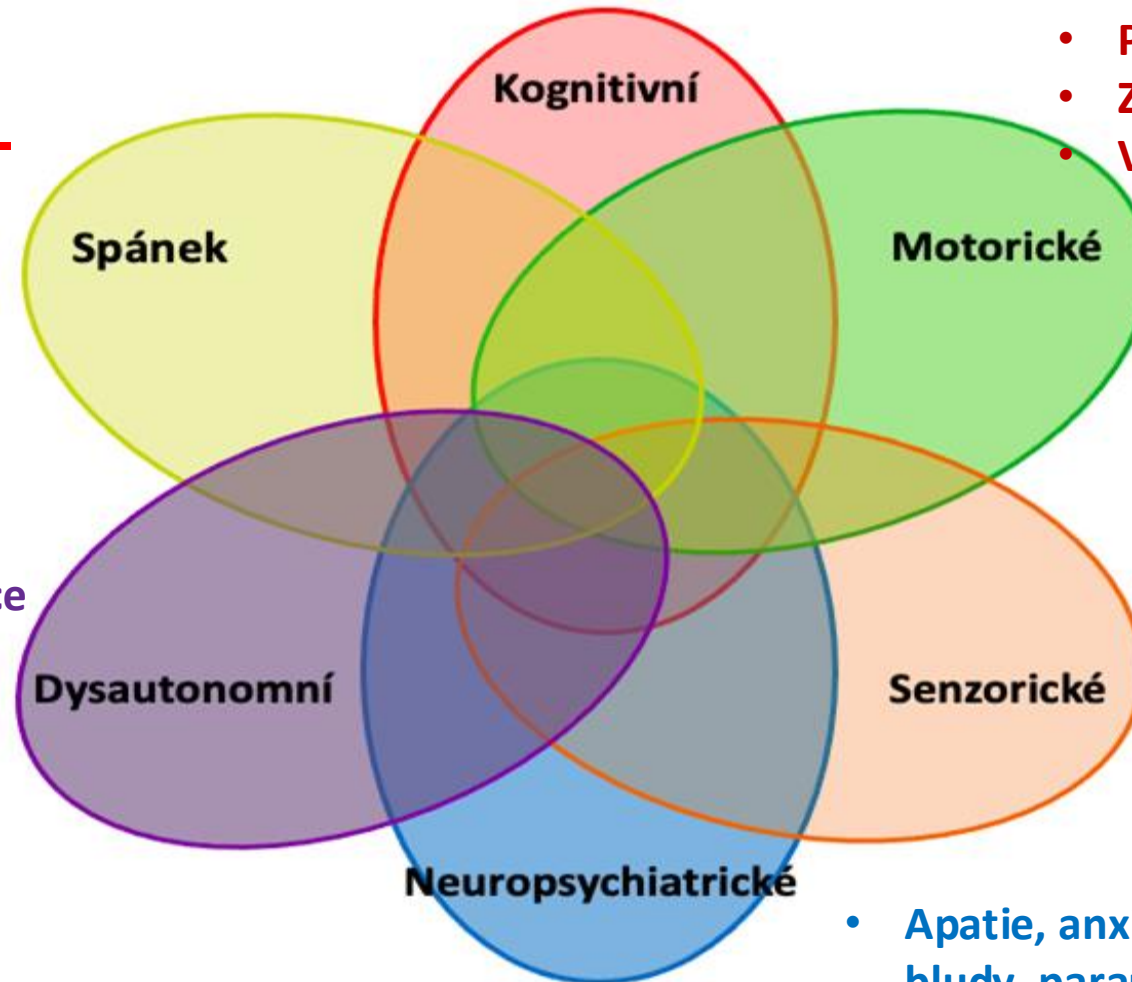
Další projevy: jedná se o systémové onemocnění

- Patologie postihuje různé mediátorové systémy – dopaminergní, cholinergní, serotoninergní, noradrenergní..

- RBD (dlouho před dalšími)

- Sy spánkové apnoe
- Restless legs sy
- Nadměr. denní spavost
- Nespavost...
- PLMS

- Ortostatická hypotenze
- Močová inkontinence, urgencye
- Zácpa
- Erektální dysfce
- Rinitida, poruchy pocení, termoregulace, slinění..

- Porucha pozornosti, dysexekutivní
- Visuální percepce
- Prostorové vnímání
- Zpomalené PMT
- Verbální fluence

- Bradykineze
- Rigidita
- Posturál. instabilita, pády
- Akční, stat., klid. tremor
- Nemusí být stran. převaha
- Hypomimie

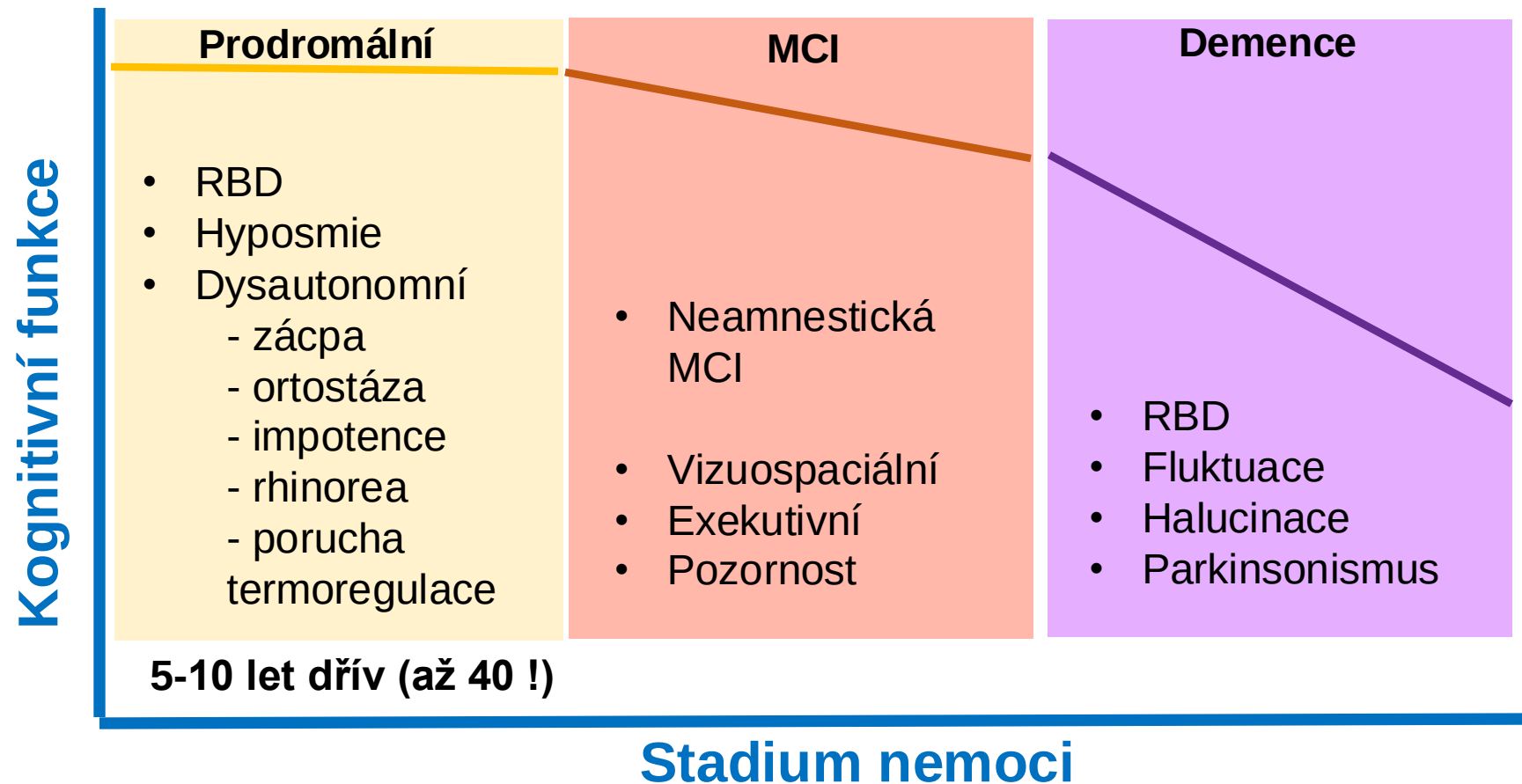
- Hyposmie (dlouho před dalšími)

- Apatie, anxieta, deprese, halucinace, bludy, paranoia, Capgrasův sy

Diagnóza DLB

- Kognitivní deficit + 2 klinická kritéria (core features)
  - Nebo kognitivní deficit + 1 klinické kritérium + alespoň 1
    - Abnormální nález na Datscan
    - Abnormální nález na MIBG srdce
    - Záznam RBD na polysomnografii**Indikativní biomarkery**
  - Relativně zachované mediotemporální struktury MRI
  - Na EEG zpomalení aktivity nad zadními kvadranty
  - Na FDG PET hypometabolismus okcipitálně
- Podpůrné biomarkery**

Časový průběh DLB

Ptát se na poruchu chování ve spánku (RBD)

- „říkal vám partner/ka, že ve spánku “prožíváte“ sny s kopáním, výkřiky, rozhazováním rukou?“
- iRBD má vysokou prediktivitu pro alfasynukleinopatii

Lewy body spektrum

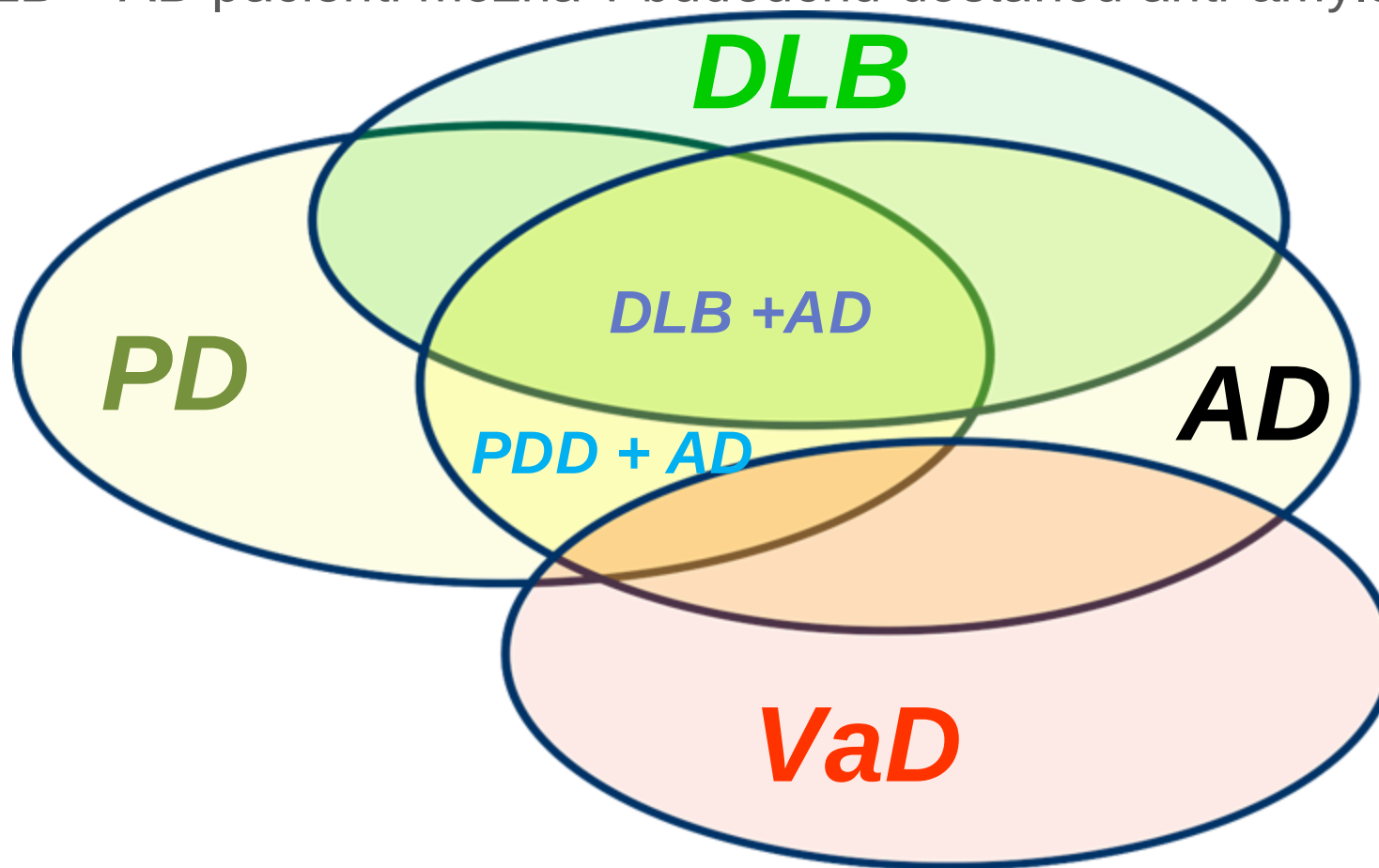
- **Pravidlo 1 roku:**

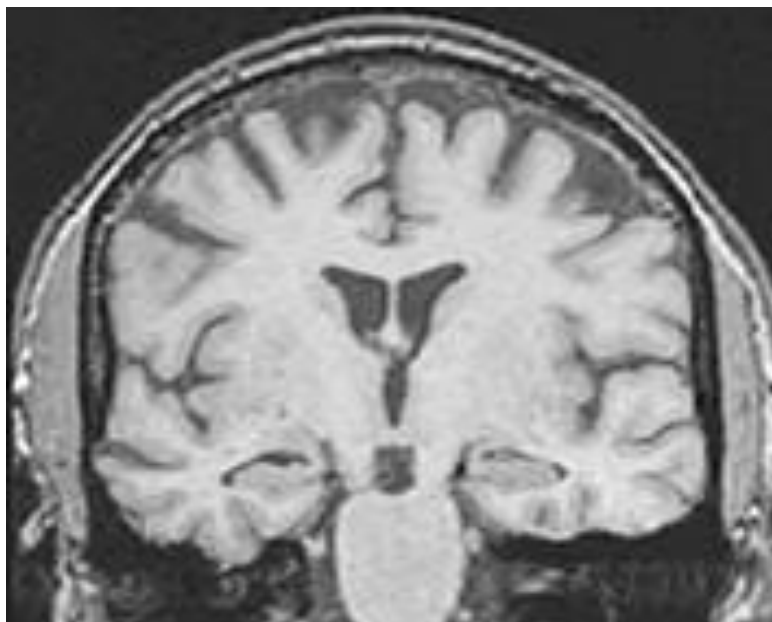
- Kognitivní příznaky se objeví 1 rok před motorickými, resp. nejpozději současně s motorickými = **DLB**
- Kognitivní příznaky se objeví po více než 1 roce již existujících motorických obtíží = **PD demence**

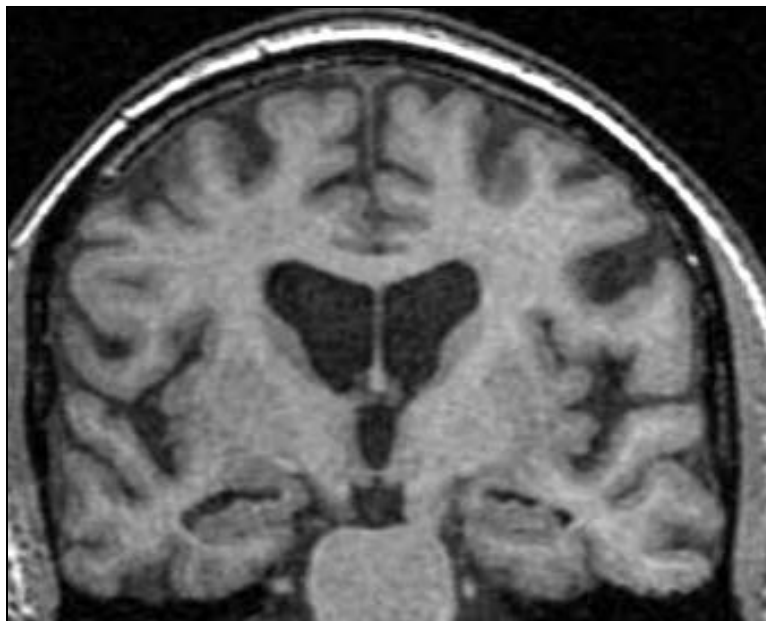
2 a více patologií současně

- DLB + AD rychlejší progresse nemoci a úmrtí
- Jsou příznaky obou či více onemocnění, příznaky neurčitější = obtížnější diagnostika
- Někteří DLB + AD pacienti možná v budoucnu dostanou anti-amyloidové léky

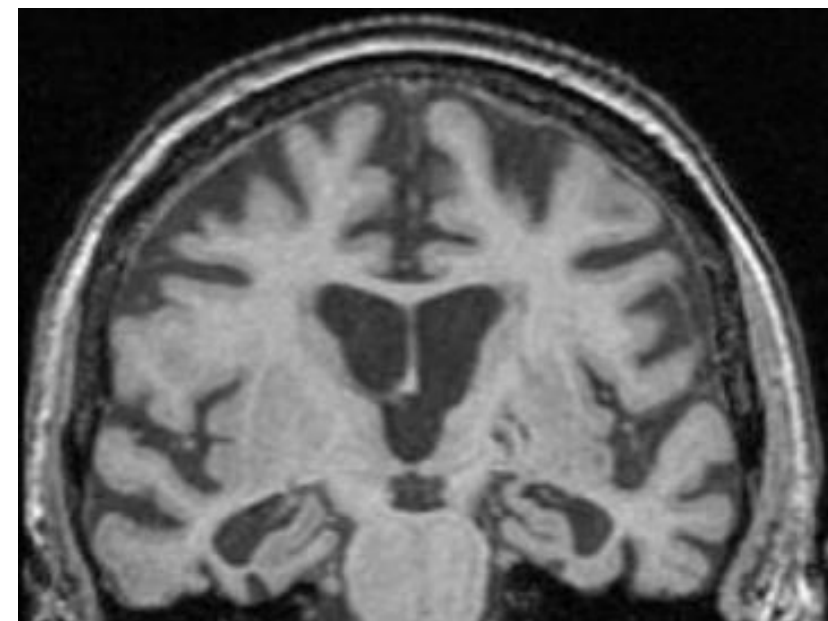

Kontrola, 66 let, MMSE 30,
bez mediotemporální atrofie
(MTA 1)

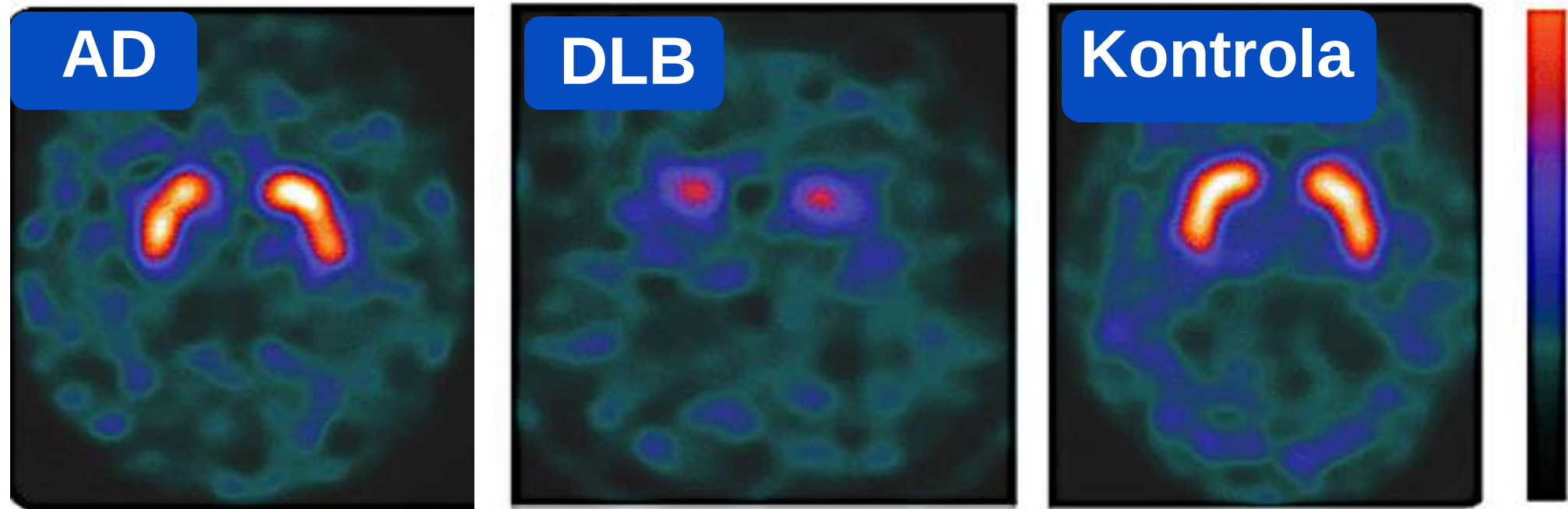
DLB, 70 let, MMSE 22,
celková atrofie, zvětšení
komor.
Mediotempor. lalok
relativně ušetřen (MTA 2)

AD, 71 let, MMSE 22,
výrazná celková atrofie,
výrazná mediotempor.
atrofie
(MTA 4)

Dopaminergní DaTscan (I^{123} Ioflupane SPECT)

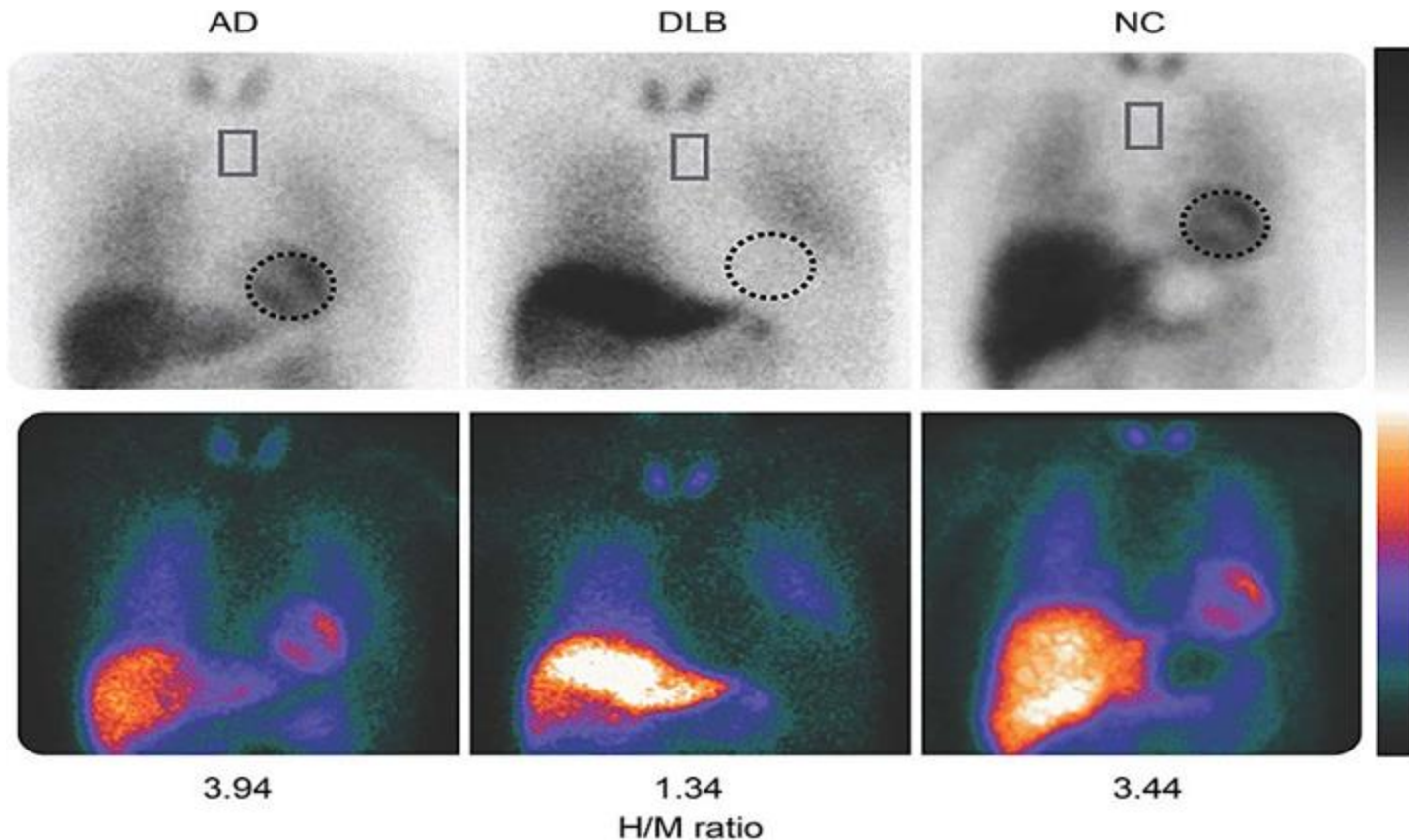
- Integrita presynaptických dopamin. transportérů v bazálních gangliích

- Odliší DLB od AD
- Neodliší DLB od PD a dalších neurodegenerativních parkinsonismů

MIBG scan (I^{123} metaiodobenzylguanidin SPECT)

- Postižení sympatické postganglionární inervace srdce
- Abnormální u iRBD, PD i DLB, pozitivita bývá dřív, než Datscan
- U AD, MSA, PSP bývá normální

- CAVE - srdeční selhání, diabetes, kardiotoxické léky a chemoterapie také abnormální nález

Take home message

- Ptát se na poruchu chování ve spánku (RBD), čichu a dysautonomní projevy
- Stačí 2 klinické příznaky (core features), nebo 1 příznak a 1 biomarker

Informační web pro DLB pacienty a pečovatele pacienta

- www.lewybody.cz
- kontaktní formulář
- informační brožura, další info, tipy
- FN Motol: MUDr. Zuzana Nedelská
zuzana.nedelska@fnmotol.cz
kognice@fnmotol.cz

DEMENCE S LEWYHO TĚLÍSKY (DLB)

Informace pro pacienty a
pečovatele

MUDr. Zuzana Nedelská, Ph.D.
Mgr. Daniela Světlíková

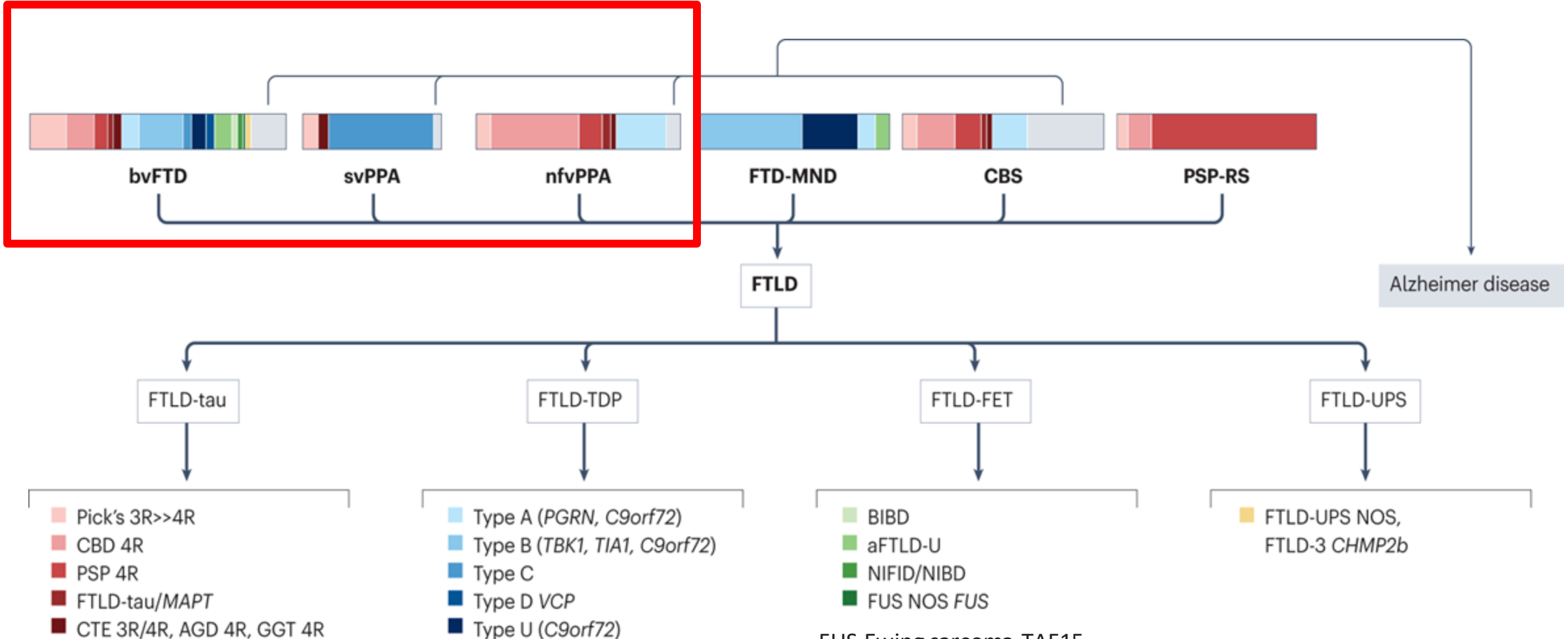
Frontotemporální lobární demence, FTD

FTD – smrtonosná past
Rychlý průběh, absence léků

- Po AD druhá nejčastější příčina early-onset demencí pod 65 let
- Behaviorální varianta
- Porucha řeči - sémantická, nonfluentní
- Můžou být pyramidové a extrapyramidové příznaky
- Na MRI frontální a temporální atrofie

Spektrum Frontotemporální lobární demence, FTD

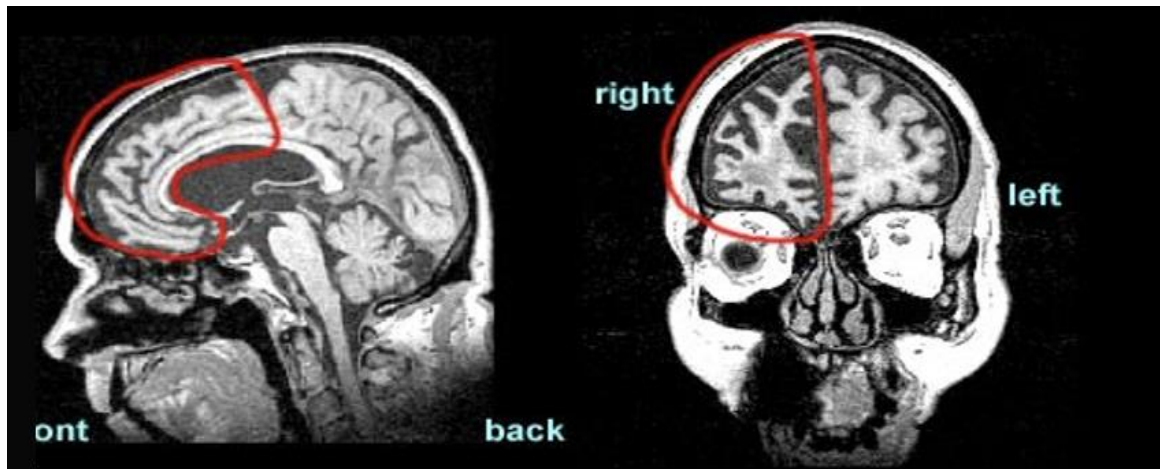
Behaviorální varianta FTD (bv-FTD)

- postupné změny v osobnosti, chování, emocích a exekutivních funkcích, často při zachované paměti a orientaci v počátečních stádiích

Rascovsky et al 2011 kritéria

Musí být přítomny:

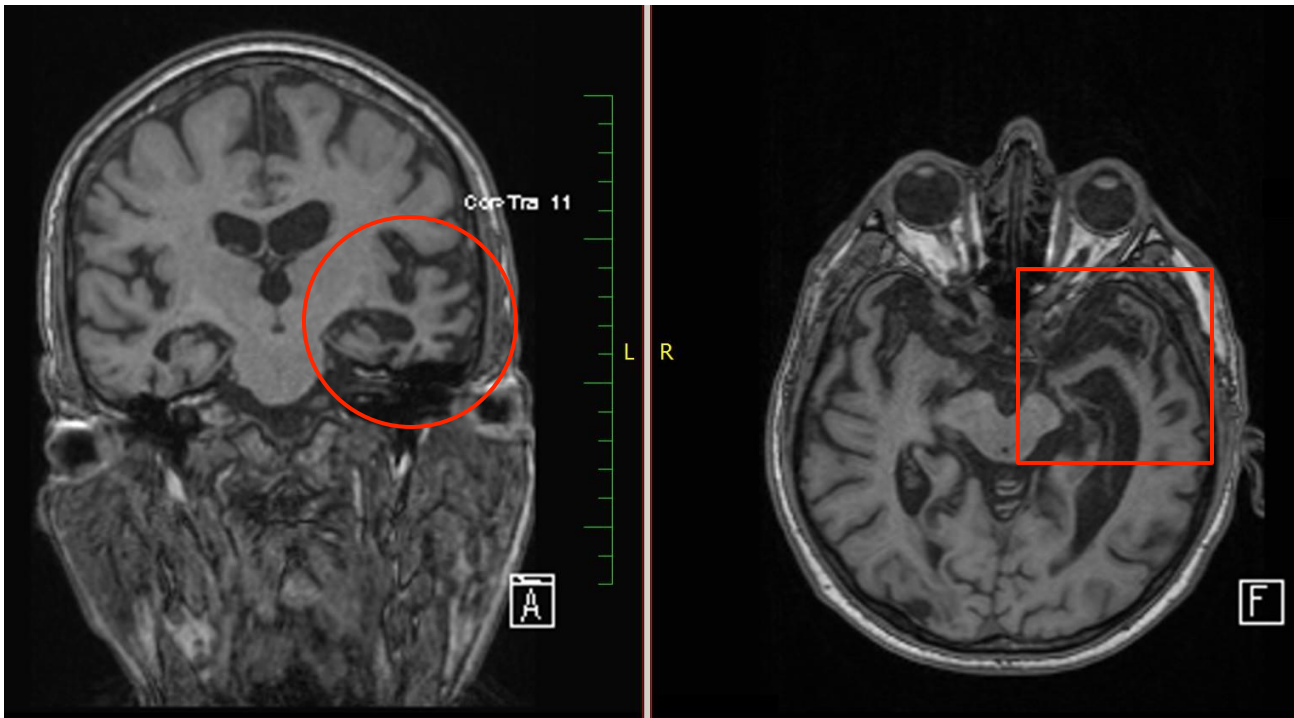
1. **Progredující porucha chování** (postupně se zhoršující změny)
2. **Přítomnost alespoň tří z následujících behaviorálních příznaků:**
  1. **Sociální nevhodnost** (porušování společenských norem)
  2. **Apatie nebo setřelá iniciativa**
  3. **Ztráta empatie nebo emočního vhledu**
  4. **Opakující se nebo stereotypní chování** (např. opakování slov, pohybů)
  5. **Změny ve stravovacím chování** (např. hyperorálnost, preference sladkého)
3. **Zhoršení exekutivních funkcí při zachování epizodické paměti a visuoprostorových funkcí v raných stádiích.**

- Frontální atrofie

Sémantická varianta (sv-FTD)

- Fluentní, gramaticky správná řeč, opakování je dobré, ale potíže s pojmenováním (anomie) a **ztráta porozumění jednotlivým slovům**, dyslexie, dysgrafie

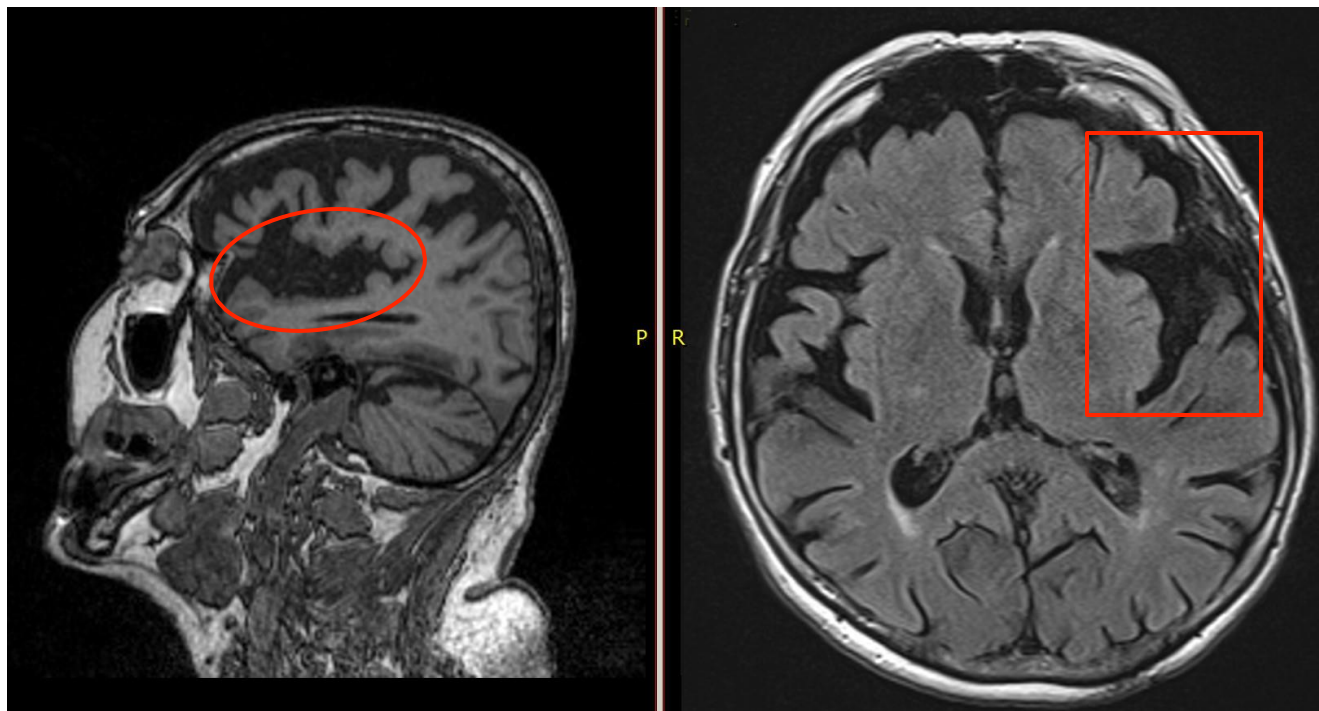

- Výrazná, asymetrická, levostranná temporální atrofie

MRI z archivu Prof. Roberta Rusiny

Nonfluentní varianta (nv-FTD)

- Typickým znakem nonfluentní FTD jsou **agramatismy v řeči**, porucha opakování
- **Váhání**, jakási **námaha v řeči**, potíže s artikulací, ale **porozumění je relativně zachováno**

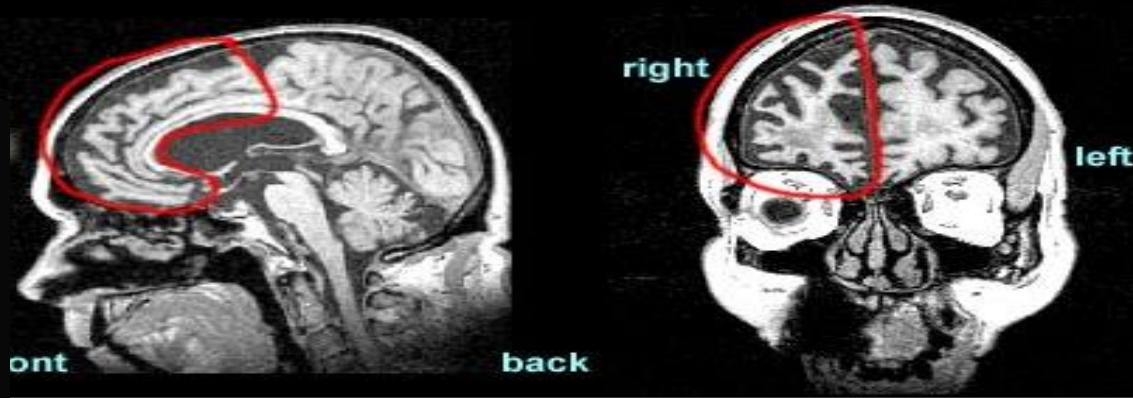

- Fronto-inzulární atrofie

MRI z archivu Prof. Roberta Rusiny

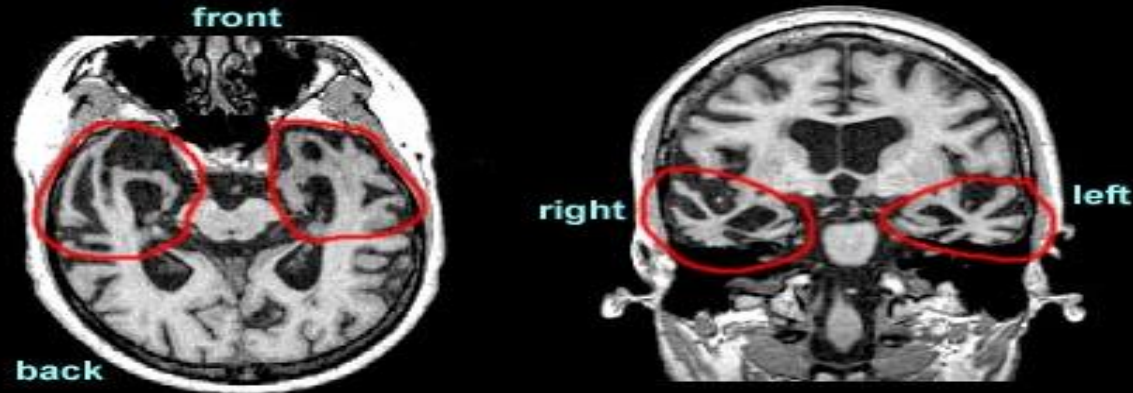
FTD – MRI nálezy

bv-FTD-
bv

Frontální
atrofie

sv-FTD

Temporální atrofie –
asymetrická

nf-FTD

Fronto-temporální
pomezí vlevo

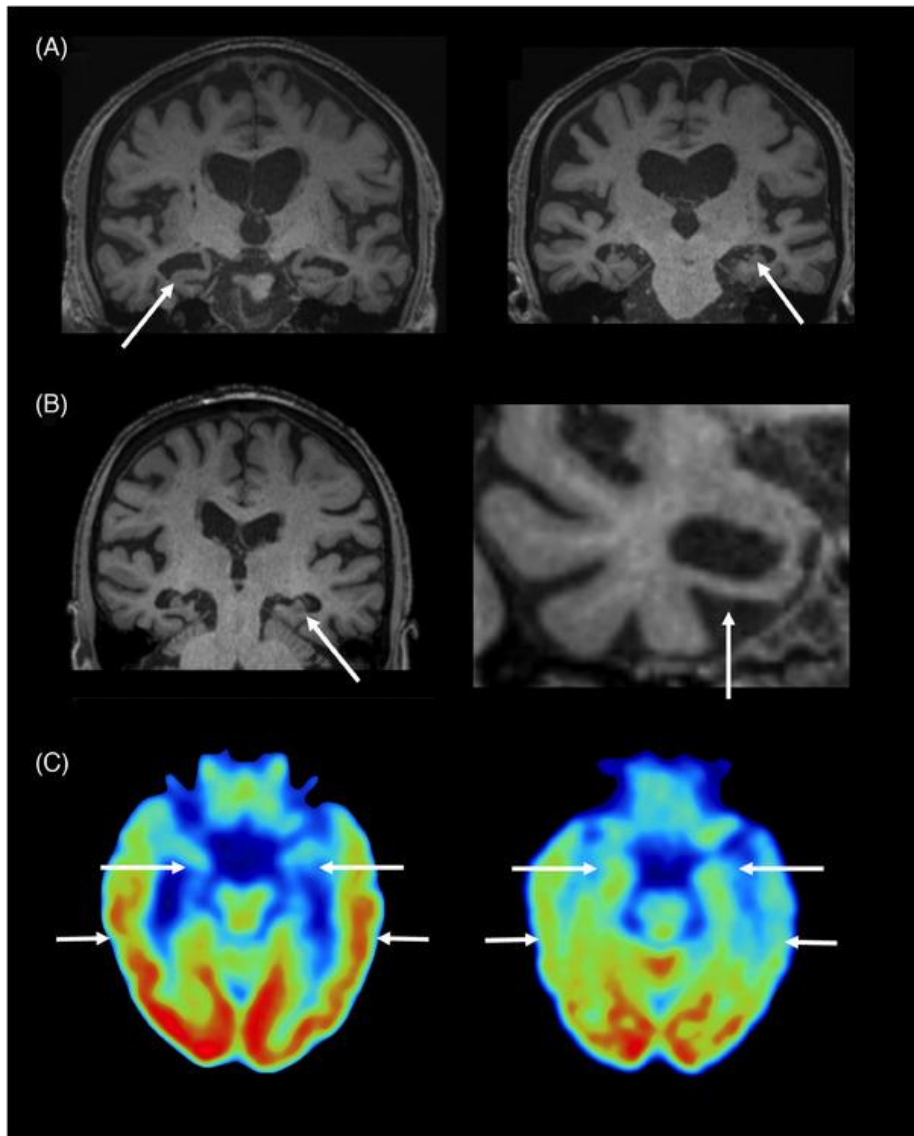
FN Motol FTD poradna a ERN-FTD centrum

- superkonziliární diagnostika, komplikované případy
- symptomatická terapie, režimová opatření, sociální podpora, poradenství pro pacienty a blízké, logopedie
- **Lékařky FTD poradny:** julie.novakovamartinko@fnmotol.cz,
ivana.mokrisova@fnmotol.cz
- **Supervize:** jakub.hort@fnmotol.cz
- **Email pro pacienty:** ftld@fnmotol.cz
- **Koordinátorka:** olga.bryksiova@fnmotol.cz, 702 269 277 - pracovní dny do 15:30

Limbic-predominant age-related TDP-43 encephalopathy (LATE)

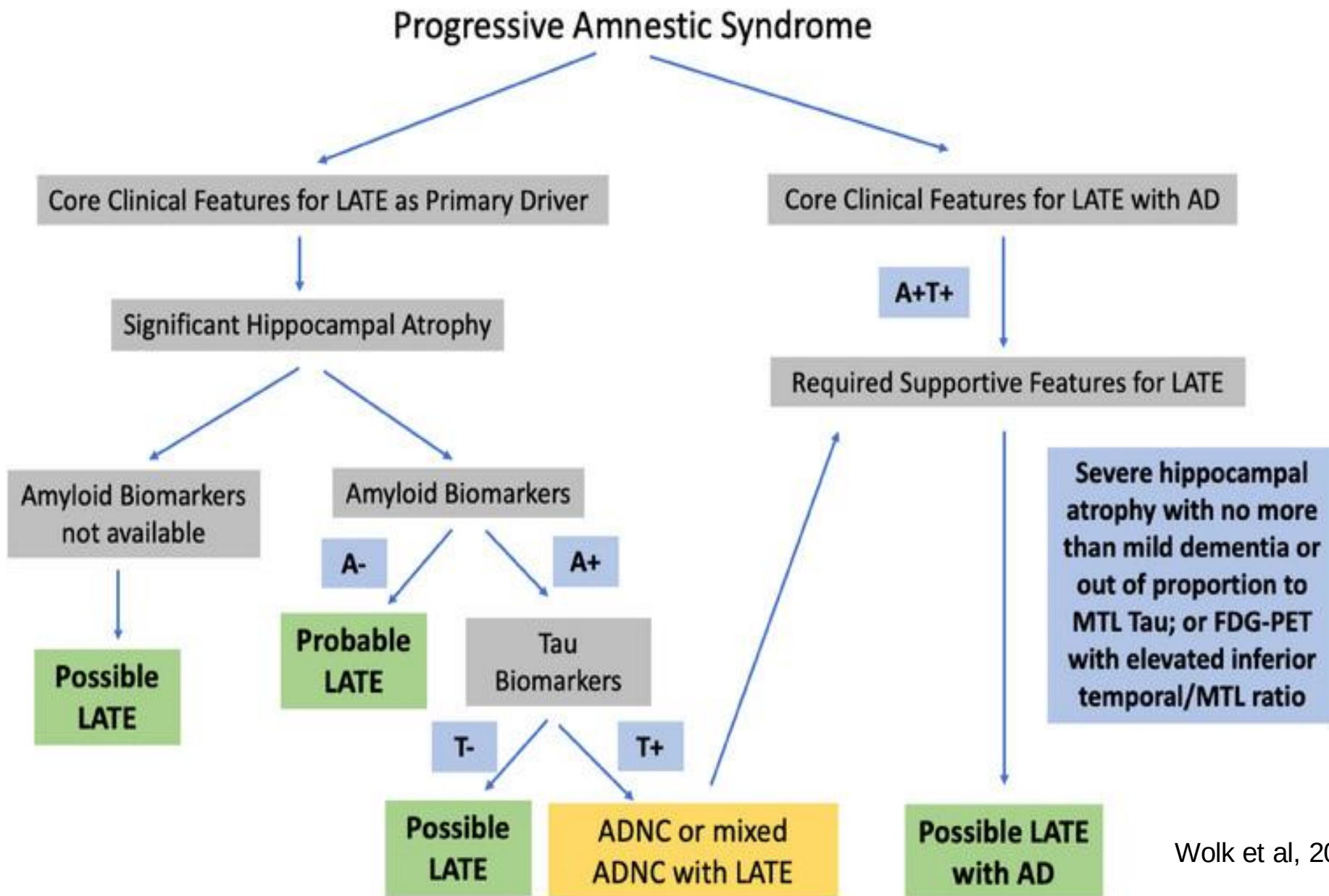
- **Pacienti 75-80+ let** (LATE patologie až u 40% pitev)
- **Patologicky definovaná diagnóza** (není klinický marker pro TDP-43)
- **Pomalu zhoršující se amnestický syndrom** (pomaleji než AD), horší verbální fluence
- Výrazná atrofie hipokampů na MRI
- Častá komorbidita s AD patologií - rychlejší průběh
- Komorbidita s hipokampální sklerózou – epiparox, NCSE u seniorů s atrofií hipokampů?
- **Význam LATE:** mimikry AD, indikace pacientů pro antiamyloidové terapie

LATE - zobrazovací metody

- Muž 90 let
- Klinicky 8 let pomalu progredující amnestický syndrom, zhoršující se verbální fluence, potíže s řízením
- na MRI mozku výrazná atrofie hipokampů
- negativní amyloidový PET

LATE – dg algoritmus

Vaskulární demence, Vaskulární kognitivní deficit (VCI)

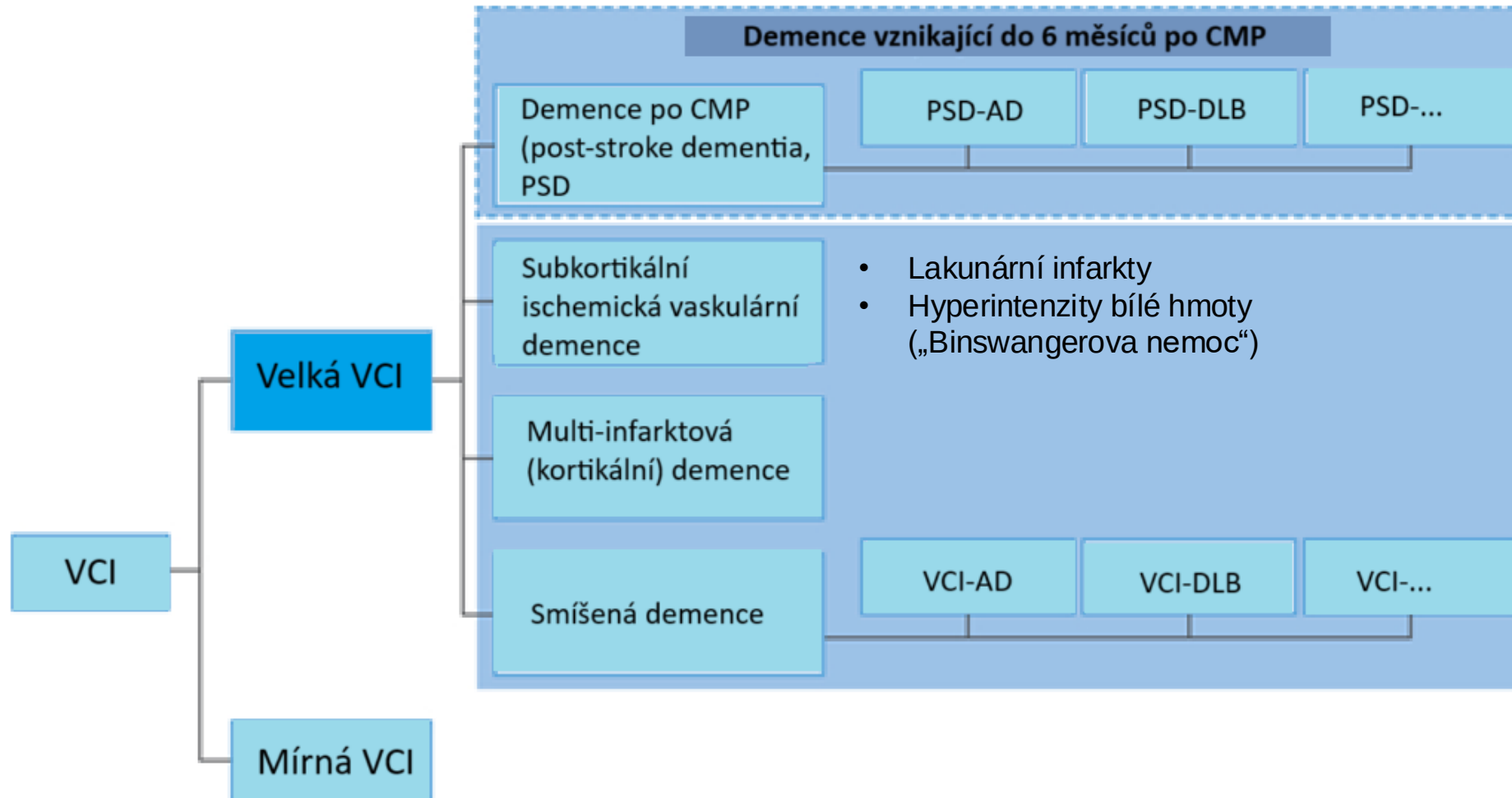
- **není uniformně probíhající onemocnění s typickým průběhem**
- **několik fenotypů**, řada pacientů má jen lehký, nerovnoměrně rozložený kognitivní deficit
- vaskulární kognitivní deficit (VCI - vascular cognitive impairment)
- riziko vzniku demence pac. po CMP 5x vyšší proti pac. bez CMP

Definice a diagnóza VCI

- **Mírná vaskulární kognitivní porucha (VCI):**
  - Porucha alespoň v jedné kognitivní doméně a **mírné nebo žádné narušení instrumentálních denních aktivit (IADL).**
- **Závažná vaskulární kognitivní porucha (VCI, vaskulární demence):**
  - Klinicky významný deficit **alespoň v jedné kognitivní doméně** a **závažné narušení základních nebo instrumentálních denních aktivit (ADL/IADL).**
- **Základní kognitivní domény zahrnují:**
  - exekutivní funkce
  - pozornost
  - paměť
  - jazyk
  - vizuoprostorové funkce
- **MRI je považována za zlatý standard pro stanovení klinické diagnózy VCI**
- **Pacienti s diagnózou závažné VCI jsou dále klasifikováni podle základní patologie:**
  - Post-stroke demence
  - Demence na podkladě smíšené patologie (např. VCI–Alzheimerova nemoc)
  - Subkortikální ischemická vaskulární demence (zahrnuje překrývající se klinické jednotky, jako je Binswangerova choroba a lakunárních infarkty)
  - Multiinfarktová demence
- **Vyloučení z diagnózy:**
  - Abusus alkoholu či drog v průběhu **posledních 3 měsíců** od prvního rozpoznání poruchy delirium

Klasifikace vaskulárního kognitivního deficitu

- Podle tíže, obrazu na MRI (vaskulární patologie), i podle klinického průběhu

Zobrazování u VCI

Hyperintenzity bílé hmoty

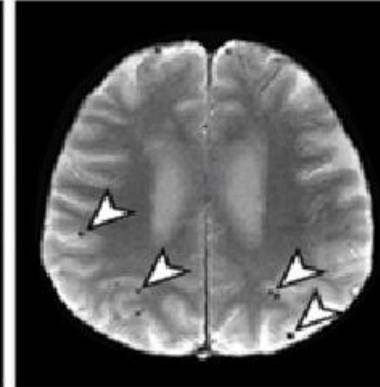
Lakuna

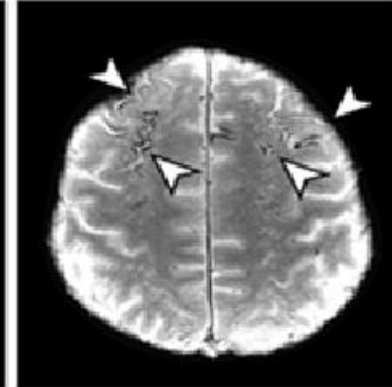
Perivaskulární prostory

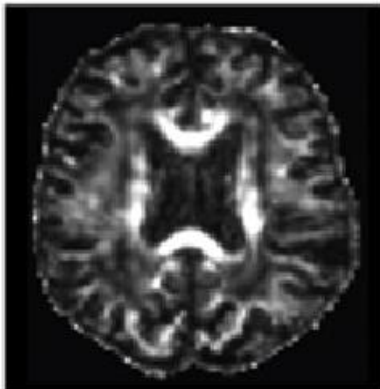
Cerebrální mikrokrvácení

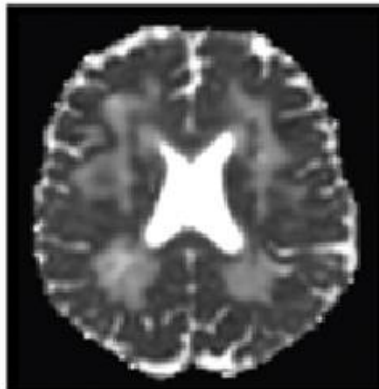
Kortikální superficiální sideróza

Difúzní tenzorové zobrazování

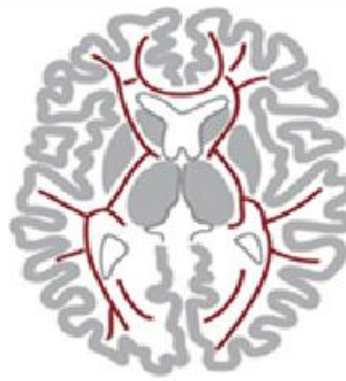

Frakční anizotropie (FA)

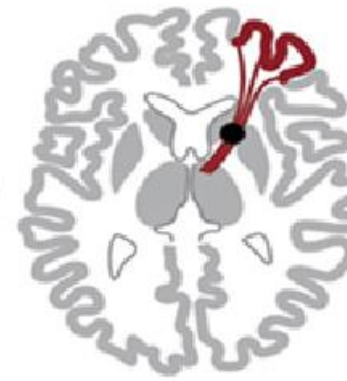

Průměrná difuzivita (MD)

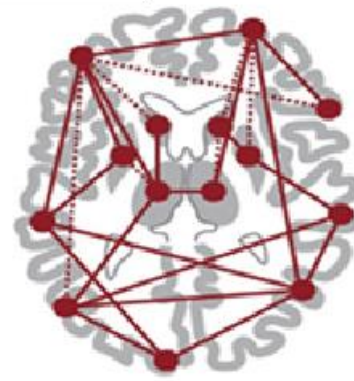
Pokročilé analýzy založené na difuzi

Skeleton-based tract analysis

Identifikace propojených struktur

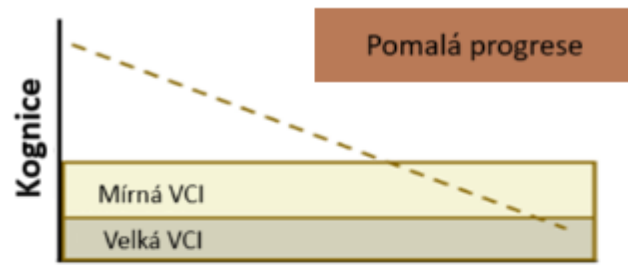

Změny konektivity mozkové sítě

Klinický průběh a progresse u fenotypů VCI

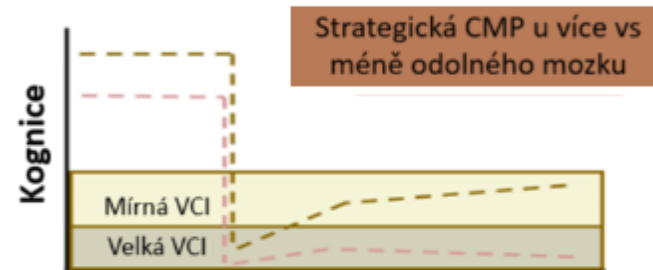
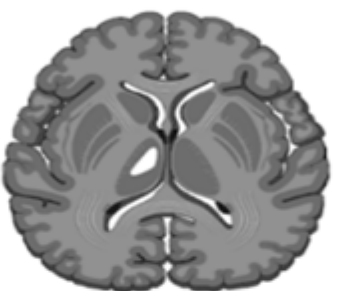
A

Hyperintenzity bílé hmoty

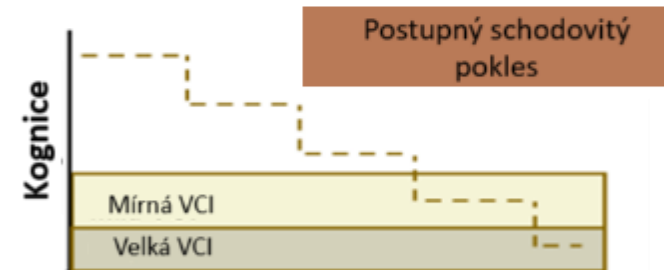
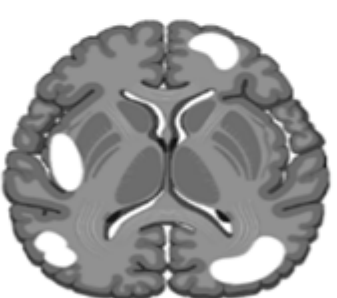
B

Strategický infarkt

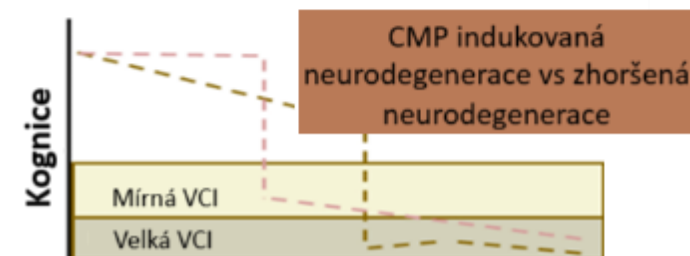
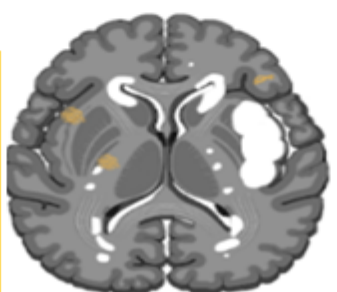
C

Multiinfarktové postižení

D

Cévní + neurodegenerativní

- No Association
- Insufficient Evidence
- Conflicting Evidence
- Established Evidence

		Vascular dementia	Post-stroke dementia	Dementia unspecified	Alzheimer's dementia
Non-modifiable risk factors	age				
	sex				
	genetic factors (ApoE)				
Lifestyle factors	education				
	smoking				
	diet				
	homocysteine				
	physical activity				
	obesity, BMI				
	cognitive activity				
Physiological risk factors	mid-life hypertension				
	late-life hypertension				
	hyperglycemia, diabetes				
	lipids, dyslipidemia				
	inflammation				
	frailty				
Concomitant clinical vascular disease	stroke				
	coronary artery disease				
	atrial fibrillation				
	peripheral arterial disease				
	chronic kidney disease				
	low cardiac output				
	depression				

Rizikové faktory

- Věk
- Vzdělání
- Fyzická aktivita
- Obezita, BMI
- Hypertenze
- Hyperglykemie, diabetes
- Vaskulární komorbidita

Závěr – diferenciální diagnóza demencí

- Standardní neurologické vyšetření včetně pečlivé anamnézy, přítomnost partnera, pečovatele
- MMSE či MOCA a ADL - tíže kognitivního deficitu: MCI vs demence
- MRI mozku (CT), u non-AD
- Kognitivní profil, neuropsychologie
- Základní laboratoř (JT, ledviny, ŠŽ..)
- Genetika APOE, příp. speciální
- Biomarkery: AD specifické (CSF, PET), non-AD pomocné